

Asia: VN/10633/2021

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle sakon ja muiden omaisuuteen kohdistuvien seuraamusten täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Lausuntonne sakon täytäntöönpanosta annetun lain yleisiä säännöksiä koskevista muutosehdotuksista. Erityisesti lausunnonantajia pyydetään lausumaan hallinnollisia seuraamusmaksuja koskevista muutosehdotuksista ja kutakin ministeriötä pyydetään lausumaan oman hallinnonalansa lainsäädäntöön ehdotetuista muutoksista.

Valtiokonttorin tehtävänä on vakuutusmaksua vastaavan maksun ja laiminlyöntimaksun määrääminen liikennevakuutuslain, työtapaturma- ja ammattitautilain, potilasvakuutuslain (948/2019), työntekijän eläkelain (395/2006), yrittäjän eläkelain (1272/2006), maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) sekä merimies-eläkelain (1290/2006) mukaisen vakuuttamisvelvollisuutensa laiminlyöneelle. Näiden hallinnollisten seuraamusmaksujen täytäntöönpano tapahtuu samassa menettelyssä kuin kussakin laissa säädetyn maksun täytäntöönpano. Valtiokonttori pitää tarkoituksenmukaisena, että kyseisten maksujen täytäntöönpanovastuu ehdotetaan säilytettäväksi ennallaan asianomaisella vakuutuskeskuksella tai eläkelaitoksella.

Valtiokonttori yhtyy myös työryhmän näkemykseen, jonka mukaan Valtiokonttorin täytäntöön pantavaksi kuuluvien asumisoikeusasunnoista annetun lain 106 §:ssä tarkoitetun seuraamusmaksun, vuokratalojen rakentamislainojen lyhytaikaisesta korkotuesta annetun lain 25 §:ssä tarkoitetun seuraamusmaksun, vuokra-asuntojen rakentamislainojen valtioneuvoksesta annetun lain 16 §:ssä tarkoitetun seuraamusmaksun ja valtioneuvoksesta aravalainojen takaisin-maksamiseksi annetun lain 15 §:ssä tarkoitetun seuraamusmaksun täytäntöönpanotehtävät on tavanomaisesta poikkeavan tuloutusmenettelyn vuoksi perustelluinta säilyttää nykyisellään. Mainitut seuraamusmaksut maksetaan Valtiokonttorille, joka tulouttaa ne edelleen Valtion asuntorahastolle.

Lausuntonne rahamääräisen saatavan perintää koskevista muutosehdotuksista.

Valtiokonttori huolehtii nykyisin itse toimialaansa kuuluvien valtiolle tuomittujen rikosperusteisten vahingonkorvausten sekä sille oikeudenkäynnin osapuolena tuomittujen oikeudenkäyntikulujen

perinnästä. Tarvittaessa Valtiokonttori lähettää saatavansa ulosottoviranomaiselle täytäntöönpanoa varten. Valtiokonttori perii itse myös muun muassa työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015) sekä valtion vahingonkorvaustoiminnasta annetun lain (978/2014) nojalla maksamansa korvaukset, jotka perustuvat rikokseen ja joita ei ole ehditty vaatia valtiolle tuomituiksi asiaa tuomioistuimessa käsiteltäessä. Rikokseen syyllistyneen kieltäytyessä maksamasta vaadittua korvausta Valtiokonttori harkitsee asian vireillepanoa riita-asiana tuomioistuimessa.

Lisäksi itseperintää käytetään valtion yleiseen vahingonkorvausvelvollisuuteen liittyvissä asioissa silloin, kun tuomioistuin on määrännyt valtion virkamiehen ja valtion tai Valtiokonttorin maksamaan yhteisvastuullisesti korvauksia vahingon kärsineelle. Tällöin Valtiokonttori yleensä maksaa koko summan ja perii vahingon aiheuttaneelta virkamieheltä tämän osuuden. Valtiokonttori maksaa myös eräistä oikeudenkäynneistä valtion palveluksessa oleville aiheutuvien kustannusten korvaamisesta valtion varoista annetun lain (269/1974) mukaisia oikeudenkäyntikuluja valtion palveluksessa oleville ja vastaavasti perii maksetut määrät takaisin maksuvelvolliselta. Lisäksi itseperintää käytetään aiheuttomasti maksettuihin rikosvahinkokorvauksiin liittyvissä tapauksissa. Uusien itseperintätapauksien määrä on vuosittain alle sata.

Sakon täytäntöönpanolakiin ehdotetut muutokset tarkoittaisivat, että toimivaltainen viranomainen valtiolle tuomittujen rikosperusteisten vahingonkorvausten sekä Valtiokonttorille oikeudenkäynnin osapuolena tuomittujen oikeudenkäyntikulujen perimiseksi olisi aina Oikeusrekisterikeskus. Sen sijaan tilanteissa, joissa valtio on velvoitettu maksamaan korvausta vahinkoa kärsineelle yhteisvastuullisesti rikosasian vastaajan kanssa, Valtiokonttorin maksamien korvausten takaisinperintä vastaajalta jäisi edelleen Valtiokonttorin tehtäväksi. Valtiokonttori huolehtisi perinnästä edelleen myös silloin, kun kysymyksessä olisivat valtion palveluksessa olevalle maksetut oikeudenkäyntikulut tai kun rikosperusteisia vahingonkorvauksia olisi maksettu vahinkoa kärsineelle ilman tuomiota muun kuin rikosvahinkolain (1204/2005) nojalla.

Valtiokonttori pitää ehdotusta perinnän siirrosta Oikeusrekisterikeskukselle kannatettavana ja toteaa sen jossain määrin vähentävän Valtiokonttorille perinnästä aiheutuvaa hallinnollista taakkaa. Valtiokonttori esittää kuitenkin harkittavaksi, voisiko Oikeusrekisterikeskus ottaa takaisinperinnän tehtäväkseen kaikissa tilanteissa, joissa rikosperusteisia vahingonkorvauksia olisi maksettu vahinkoa kärsineelle ilman tuomiota. Käytännössä perintävaatimus johtaa usein lopulta kanteeseen ja käräjäoikeuden tuomioon, jonka jälkeen täytäntöönpano olisi joka tapauksessa Oikeusrekisterikeskuksen tehtävänä. Yhdelle viranomaiselle keskitettynä takaisinperintäprosessi olisi selkein myös vahingon aiheuttajan näkökulmasta. Muutokset olisivat vähäisiä, eivätkä vaikuttaisi Valtiokonttorin resurssitarpeeseen.

Lausuntonne sakon muuntorangeistuksen määräämistä koskevista muutosehdotuksista.

-

Lausuntonne menettämisseuraamusta koskevista muutosehdotuksista.

-

Lausuntonne rikosvahinkosaatavien täytäntöönpanoa koskevista muutosehdotuksista.

Rikosvahinkolain (1204/2005) nojalla maksettujen korvausten takaisinperinnästä huolehtiminen jakautuu nykyisin Valtiokonttorin ja Oikeusrekisterikeskuksen välillä. On myös tilanteita, joissa korvauksen takaisinperintä kuuluu osittain molempien viranomaisten tehtäväksi. Valtiokonttori pitää kannatettavana säännösten muuttamista siten, että rikosvahinkolakiin perustuvat

takaisinperintäasiat hoitaisi jatkossa aina Oikeusrekisterikeskus. Tämä selkeyttäisi takaisinperintäprosessia sekä viranomaisten että takaisinperinnän kohteena olevan asiakkaan näkökulmasta.

Valtiokonttori pitää valtion takautumisoikeuteen perustuvan saatavan täytäntöönpanoon ehdotettuja menettelyjä tarkoituksenmukaisina. Valtiokonttori toteaa, että sille uudessa rikosvahinkolain 31 b §:ssä ehdotettu ilmoitusvelvollisuus esitutkintaviranomaiselle ja syyttäjälle voisi koskea vain ilmoitusvelvollisuuden täyttämiseksi välttämättömiä tietoja, joita olisivat rikoksen uhrin henkilötiedot, rikosilmoituksen tai esitutkintapöytäkirjan yksilöintitiedot sekä tieto korvauksen maksamisesta. Teknisenä yksityiskohtana Valtiokonttori huomauttaa, että lainkohdan säännöskohtaisissa perusteluissa viitataan virheellisesti uuteen 31 a §:ään 31 b §:n sijasta.

Oikeusrekisterikeskukselle ehdotettu harkintavalta luopua saatavan perinnästä on Valtiokonttorin näkemyksen mukaan perusteltu. Niin ikään Valtiokonttori kannattaa rikosvahinkolakiin ehdotettuja muutoksia, jotka koskevat aiheettomasti maksetun korvauksen takaisinperintää. Päätöksen poistamismenettelystä sekä kuittaamista koskevasta säännöksestä luopuminen nopeuttaisivat takaisinperintäpäätöksen tekemistä ja ovat Valtiokonttorin näkemyksen mukaan perusteltuja. Valtiokonttori ei kuitenkaan pidä rikosvahinkolain 43 §:n 2 momenttiin ehdotettua säännöstä Oikeusrekisterikeskuksen velvollisuudesta ilmoittaa Valtiokonttorille tekemästään takaisinperintäpäätöksestä tarpeellisenä. Takaisinperintäpäätös ei kuittausmahdollisuuden poistuessa ole Valtiokonttorille välttämätön tieto, jolloin Oikeusrekisterikeskuksen päätöksen kirjaamisesta Valtiokonttorin järjestelmiin aiheutuisi turhaa hallinnollista taakkaa. Tarvittaessa Valtiokonttori voisi yksittäistapauksessa tiedonsaantioikeuksiensa puitteissa pyytää Oikeusrekisterikeskukselta sen antaman takaisinperintäpäätöksen.

Valtiokonttorista annetun lain muutosta koskeva hallituksen esitys on tarkoitus antaa valtioneuvoston yleisistunnon päätettäväksi elokuussa 2024 ja eduskunnalle syysistuntokaudella 2024. Esityksessä ehdotetaan Valtiokonttorin tiedonsaantioikeutta koskevan sääntelyn kokoamista pääosin Valtiokonttorista annettuun lakiin ja samalla rikosvahinkolain 47 § ehdotetaan kumottavaksi.

Lausuntonne rekistereitä ja tiedonluovutusta koskevista muutosehdotuksista.

-

Lausuntonne rangaistusvaatimusta ja päihdetutkimuskustannusten määräämistä koskevista muutosehdotuksista.

-

Lausuntonne muista muutosehdotuksista.

-

Lausunnonantajan mahdolliset muut huomiot.

Valtiokonttori pitää esityksen tavoitetta yhtenäistää täytäntöönpanosäännöksiä sekä yhdenmukaistaa täytäntöönpanomenettelyjä kannatettavina. Valtiokonttori pitää myös tervetulleena Oikeusrekisterikeskuksen pyrkimystä luopua manuaalisista menettelyistä ja tavoitella mahdollisimman pitkälle automatisoitua täytäntöönpanoa. Valtiokonttori katsoo, että ehdotetut

muutokset selkeyttäisivät Valtiokonttorin ja Oikeusrekisterikeskuksen välistä tehtävänjakoa, minkä lisäksi sähköiseen tiedonsiirtoon siirtyminen sujuvoittaisi erityisesti rikosvahinkokorvausten perintään liittyviä menettelyjä. Koska tarvittavien tietojen syöttäminen portaaliin lisäisi merkittävästi Valtiokonttorissa tehtävää henkilötyötä, Valtiokonttori kannattaa tietojen siirtymistä rajapinnan kautta. Rajapintaratkaisujen toteuttaminen edellyttää kuitenkin muutoksia myös Valtiokonttorin tietojärjestelmiin. Näiden muutosten aiheuttamien kustannusten rahoitus tulee varmistaa ennen niiden toteuttamista.

Muilta osin Valtiokonttori yhtyy esitysluonnoksessa esitettyyn näkemykseen, jonka mukaan tehtävien siirto Oikeusrekisterikeskukselle vähentäisi muiden viranomaisten, myös Valtiokonttorin, työmäärää vähäisessä määrin.

Hanna Koskinen

Toimialajohtaja

Noora Allenius

Lakiasianpäällikkö

Järveläinen Katja
Valtiokonttori